

Heraldika

HARIOWALD – stará horní němčina, herold – znalec pohanské symboliky, ve středověku znalec heraldické symboliky.

„Je pomocná věda historická, která zkoumá erby a jejich části jak po stránce výtvarného ztvárnění, tak po stránce jejich společenské (vnitřní) funkce v širších sociálních, kulturních, historických a právních vztazích.“

Její součástí je studium pravidel sestavování erbů a tvorba nových erbů.

„Erb je stálé, (dědičné) znamení na štítě a dalších částech zbroje evropského bojovníka vzniklé v evropském středověku a později rozšířené i na další jednotlivce, sociální skupiny a právní osoby. Je sestaven podle určitých pravidel a je popisován určitým způsobem.“

der erbe – dědic

Heraldický znak – pro instituce (kláštery), právnické osoby... lze změnit

wappenkunde – heraldika

fabelwappen – znaky zcela vymyšlené (obr.)

12. stol.

počátek heraldiky kladen do doby 2. křížové výpravy 1147 – 1149. Křížácké vojsko je souhrn jednotlivých družin a oddílů, pomalování přileb, štítů a pokrývek koní jako praktická záležitost. (Názory, že se křížáci inspirovali u svých protivníků.)

Velcí feudálové označovali své leníky erby = vyjádření lenní závislosti. Mírně pozměněná znamení se stávala rodovými erby (přemyslovská orlice jako orlice v erbech jiných říšských knížat). Erby omezeny na oblast válečnictví. Na konci 12. stol na pečeti. Erbovní figury podle románského stylu. Doba velmi jednoduchých štítů – dobrá viditelnost na dálku.

13. stol.

Velký rozmach erbovnictví, pronikání do nižších vrstev šlechty, erby chápaný jako symbol rodu, erby na více předmětech. Běžněji erby šlechtičen, spojování erbů obou manželů. První pokusy obě znamení spojena v jednom poli. Postupně se štít rozděluje na několik polí (u nás až ve 14. stol).

Porušení, že jeden bojovník = jeden štít.

Do erbů se přejímají figury vymřelých rodin, panovnická polepšení.

Erbovní role a knihy. Erbovní figury podle gotického stylu.

14. stol.

Nárůst erbů měšťanů, církevní hierarchie, měst. První erbovní listiny, převážná část osob si erb prostě osvojila.

15. stol.

Erby pro spolky, cechy, svobodné sedláky, řemeslníky, erbovní listiny i pro královské kuchaře a šašky. Přemíra erbů. Erb už není jasným symbolem společenského zařazení. Na nové typy přílebov a štítů už heraldika nepronikla, krása heraldické výzdoby se udržela při hrách a turnajích. Erby na pečetích, výzdobě domů a majetku – zárodek přezdobení, jasná linie heraldické kresby se ztrácí v ornamentu.

Renesance – vnesla nové prvky, heraldika stále více papírová záležitost.

Renesance a humanismus – první práce o erbech – heraldika se začíná konstituovat jako vědní obor.

17. a 18. stol.

Baroko zapomíná zásady staré heraldiky, erb je jen součástí další dekorace, nemusí být jasný a zřetelný. Plnohodnotné heraldické památky v menšině k ostatní heraldické produkci. Vztah státu k erbům – finanční zájem, taxy za udělení nobilitačních listin.

Pokusy o hromadné nobilitace - pražští či brněnští občané za obranu svých měst proti Švédům, 1680 úspěšní absolventi gymnázia sv. Václava v Praze – stejný erb i přídomek.

19. stol.

Urychlení úpadku, obecné povědomí odsuzuje erby a ostatní projevy snobismu.

Heraldika zvládla systém teorie a zpřesnění terminologie. Vydání velkých znakových korpusů – dodnes nepřekonaných.

Konec 1. sv. války.

Konec většině monarchií v Evropě. Zrušení šlechtických výsad.

„Živá“ heraldika omezena na oblast státních znaků, zvýšený zájem o znaky měst a obcí.

Části erbu (znaku):

- 1) štít – musí být! Pokud je jen štít, je to erb (znak) neúplný. Aby byl erb úplný, musí mít
- 2) přilbu
- 3) přikrývadla (mn. číslo, jsou párová). Původně izolační látka. Barva, při blasonu černá podšitá stříbrnou.
- 4) klenot - plastická ozdoba štítu. Může/nemusí opakovat znamení štítu.

Honosné kusy mohou/nemusejí být

- 5) štítonoši a strážci štítu (strážci štítu se ho nedotýkají), dva stejní nebo každý jiný, jeden (za štítem anděl), medvěd, lev. Při popisu uvést přivrácené nebo odvrácené hlavy od štítu
- 6) znakové pláště a stany. Nejst. z 16. stol. Znakový stan spadá z kupole, vymyšlen pro Ludvíka XIV.
- 7) prapory a korouhve – musí ho držet štítonoš, když leze z přilby, je to pomocný klenot.
- 8) koruna – má perly. Koruna přilební kryje nýty a nepatří mezi honosné kusy, u nižší šlechty ji nahrazuje točenice.
- 9) klobouky a čepice – papežská tiára, mitra. Církevní klobouky - po stranách střípce.
- 10) jiné odznaky – meč, berla, kříž.
- 11) řády a vyznamenání - kolana – řetěz a na něm rouno.
- 12) hesla rodová – devízy na pásku pod štítem, hesla válečná – na pásku nad štítem
může být jen něco.

Heraldika pracuje s typizovanými obrazy, sfragistika s reálnými.

Blazon erbu = popis erbu

fr. le blazon – erb

Blazonujeme v pořadí: štít, přilba, příkryvadla, klenot
honosné kusy – jsou-li. Řády, štítonoši, znakový plášť.

Dobrá heraldika by neměla být trojrozměrná!

Figury by měly co nejvíc vyplňovat pole!

Figury – obecné – neměly by se dotýkat okraje štítu

- heraldské – se dotýkají okraje štítu, geometrické křivky.
- kříže – mezimnožina- mohou a nemusejí se dotýkat okraje štítu.

Tinkтуры- barvy, kovy, kožešiny

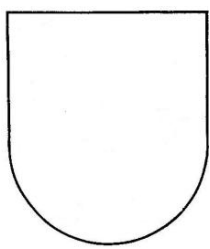
Figury (např. jelen) 1/3 vyráží

1/2 roste

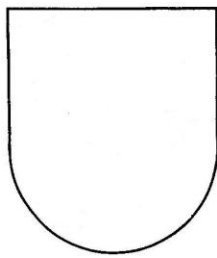
2/3 vyskakuje

Erb se vždy blasonuje z pohledu toho, kdo štít drží!

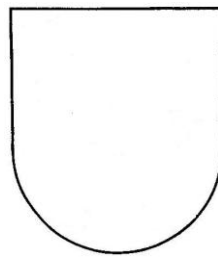
V případě, že blasonujeme 4 erby vedle sebe (patřící k sobě), blasonujeme v pořadí:

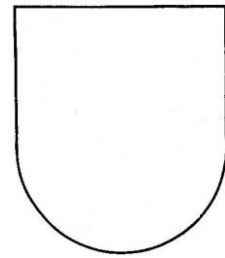
jako 3.

jako 1.

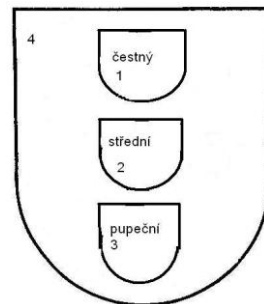
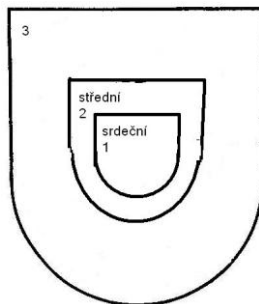
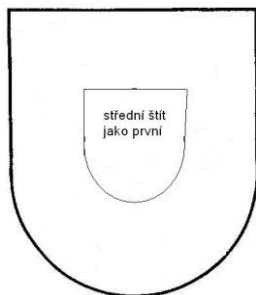

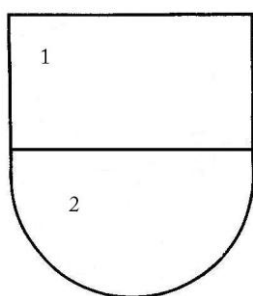
jako 2.

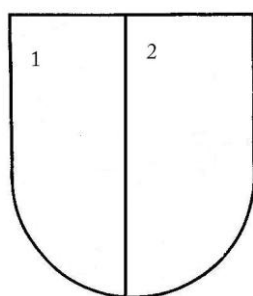
jako 4.

Pokud v sobě štít obsahuje ještě jeden (více) dalších štítů, blasonujeme je v pořadí:

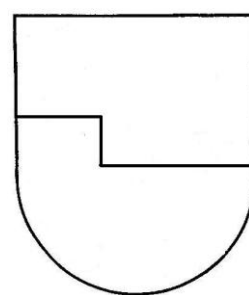

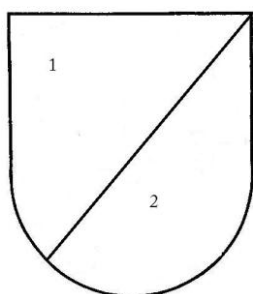
děleno

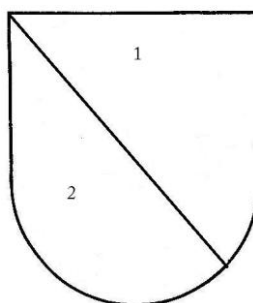
polceno, štípeno

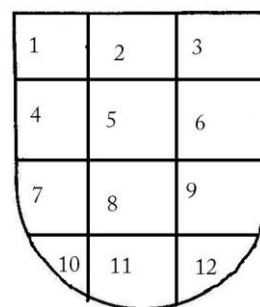
děleno s pravým stupněm

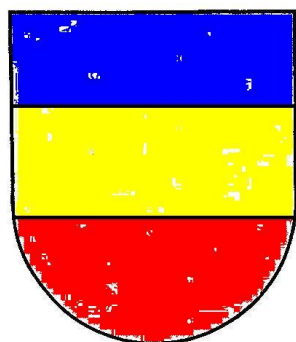
šikmo, pošikem

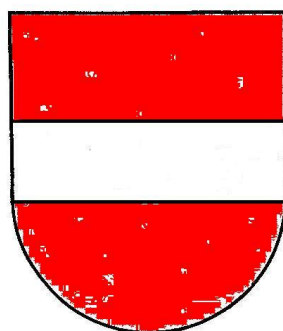
kosmo, pokosem

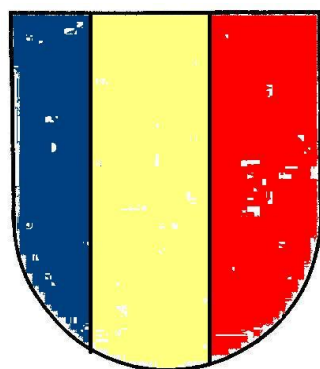
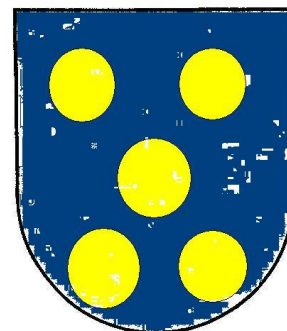
3xdělený, 2x štípený

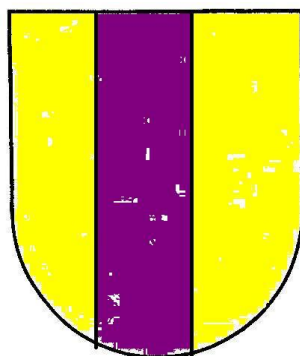
2x modro-zlato-červeně dělený,

červený štít se stříbrným břevnem, 5 dělových koulí (2,1,2)

španělský 2x modro-zlato-červeně polcený štít,

špaň. zlatý štít s purpurovým kulem, zl.špaň. štít s purpurovo-stříbrně šachovaným břevnem

